

Millenniumpreek Schokland

Naema Tahir

30 juni 2007

Dames en heren,

Inleiding

Niet zo lang geleden vroeg The Economist mij of het potentieel van vrouwen vaker dan dat van mannen verspild wordt.

Mijn antwoord was ja. Wonderlijk eigenlijk, ik ben pas onlangs zo gaan denken.

Vroeger

Vroeger keek ik er helemaal anders tegenaan. Als kind ben ik jarenlang gezegend geweest door het beeld van vrouwelijke premiers die me op de een of andere manier bleven omringen.

Eerst was er Indira Gandhi. Waardig en bescheiden glimlachte ze op affiches in de Indiase buurtwinkeltjes nabij Londen, waar ik in de jaren zeventig mijn kindertijd doorbracht.

Dan was er mijn eerste vrouwelijke premier. The Iron Lady. Voor velen van mijn generatie was zij een eerste rolmodel, een vrouw met durf.

In mijn tienerjaren woonde ik in Pakistan, het geboorteland van mijn ouders. Daar werd eind jaren tachtig de eerste vrouwelijke premier gekozen, Benazir Bhutto. Een vrouwelijke leider aan het hoofd van een islamitisch land, nou dat betekende wel wat, al vond ik het vanzelfsprekend dat zij als vrouw premier kon worden.

Nu

Ouder geworden, daagt mij stilaan het besef dat het voor een vrouw echt wel wat betekent om een land te leiden.

Natuurlijk, in Duitsland hebben ze Angela Merkel.

En natuurlijk keken we opgewonden toe hoe Ségolène Royal Sarkozy probeerde te verslaan.

En ook, wachten we vol spanning af of Hillary Clinton inderdaad die eerste vrouwelijke president van de VS zal worden.

Hoe dan ook, iets wat ik vroeger heel vanzelfsprekend vond, vrouwelijke leiders, is in feite nog altijd eerder uitzondering dan de regel.

Nederland

Neem Nederland bijvoorbeeld. Hier hebben we een vrouwelijk staatshoofd, maar nog nooit heeft een vrouw de regering geleid. De regering heeft nog nooit een evenredig aantal vrouwelijke en mannelijke ministers gekend.

En hoe zit het met vrouwen in het topmanagement van organisaties en bedrijven? Het blijft een klein kringetje. Vrouwen verdienen ook nog altijd minder dan mannen, voor hetzelfde werk.

Als een echtpaar kinderen heeft, is het vrijwel altijd de vrouw die een zogenaamde carrière-interruptus accepteert en voor de kinderen gaat zorgen, al dan niet vrijwillig, terwijl haar echtgenoot zijn carrière voortzet.

Ongelijkheid alom dus, ondanks de emancipatie die vrouwen hier voor zichzelf bewerkstelligd hebben.

Buitenland

Verder weg, in ontwikkelingslanden, worden meisjes op andere wijzen, structureel achtergesteld. Ze gaan veel minder naar school dan hun broers, als ze al gaan, ze huwen jonger, en ze hebben eerder te maken met vele vormen van uitsluiting. Vaak belemmert de onevenredige last die vrouwen dragen bij het runnen van het gezin haar participatie aan het 'publieke' leven.

Maar dat een vrouw een tweederangs positie inneemt in de maatschappij, betekent niet dat ze een eersterangs in het gezin inneemt. Niet zelden hebben meisjes weinig te zeggen over de keuzes over relatievorming en reproductieve rechten, bijvoorbeeld.

Recht van spreken?

Vanuit Nederland - waar de derde feministische golf opkomt - rijst de vraag of wij vanuit hier wel recht van spreken hebben over de gelijkheid tussen man en vrouw elders, waar het schrijnender is.

Mijn antwoord daarop is, juist wel.

Het zou mooi zijn als vrouwen vanuit hier de binding aangaan met vrouwen elders. De werelden aan elkaar verbinden als het ware.

Vanuit de Nederlandse context kunnen we ervaringen delen over wat we wel hebben bereikt, en dat blijft betekenisvol.

Maar het binden van werelden aan elkaar betekent ook het leren van de ander. Het leren van de ander betekent het openstaan voor de eigenheid van de ander.

En dat is het mooie van connecting.

Onlangs sprak ik een vriendin hierover. Ze was net terug uit India. Daar verwacht 'men' van alles van vrouwen, zei ze tegen me: vrouwen moeten gedienschtig zijn, glimlachend - maar niet te uitbundig, want dat is te uitdagend, ze zijn gracieus en aardig voor de schoonfamilie. Bij de armste vrouwen ligt het evenwel moeilijker; vrouwen worden vernederd en als oud vuil behandeld, maar ze moeten vriendelijk blijven, om niet verder uitgesloten te worden.

Mijn vriendin zei tegen me, dat er ook in NL van alles van vrouwen verwacht wordt, maar we hebben hier een vermogen ontwikkeld om ons daar aan te onttrekken. In die ruimte die we voor onszelf opeisen kunnen we onszelf zijn.

Wat haar bond, met die Indiase vrouw was dat die juist zo weinig ruimte krijgt. OF ze kan zich die ruimte niet toe-eigenen, om vele redenen. Het deed haar beseffen hoe belangrijk die ruimte voor haar was, waarin ze autonomie en keuzevrijheid had. En dat het essentieel was die ruimte te bewaken. De Indiase vrouw leerde haar dat die ruimte kwetsbaar is.

Als we zoeken naar datgene wat ons bindt kunnen we ons beter inleven in de ander.

Dat moet je ook willen.

Dat is ook wel nodig.

Soms zelfs op het niveau van taal en jargon.

Hoe wij spreken over vrouwen elders kan al tot een eenzijdige beeldvorming leiden.

Wij, vanuit hier willen graag die armen daar helpen.

Vroeger als kind leerde ik van Kinderen voor Kinderen dat een kind onder de evenaar altijd maar een bedelaar is.

Ik heb toen een atlas gepakt. Ik heb erin gekeken. En toen was ik gerustgesteld. Pakistan ligt boven de evenaar. Bijna had Kinderen voor Kinderen mij verdoemd tot de bedelstaf!

Maar erger is evenwel de vraag; hadden Nederlandse kinderen andere kinderen wel de moeite waard gevonden als ze niet eerst tot bedelaars waren bestempeld?

Vandaag de dag doen we het soms nog steeds.

Het is zo makkelijk om vooral vrouwen te zien als slachtoffer, als hulpbehoevend, als ongeëmancipeerd, als mensen die ontsnapping zoeken uit hun gezinssituatie.

We schenken hen medelijden misschien om vooral onszelf beter te voelen en een hoogstaande morele status te kunnen opeisen.

Dit drukken van vrouwen in de kerkers van kwetsbaarheid en slachtofferschap, verspilt pas

haar potentieel. Het miskent haar kracht en kunnen.

Empoweren voor mij betekent dat een vrouw macht krijgt. Maar ook dat ze de spelregels van het machtsysteem waarin ze zich bevindt leert doorgronden.

Als vrouwen in Afganistan bijvoorbeeld de macht krijgen om de sjaria naar eigen inzicht te interpreteren, dan betekent dat nog niet dat ze het systeem van macht ook doorhebben.

Ooit poogde mijn vader mij te dwingen in een huwelijk met een onbekende die ik niet wilde.

Mijn vader hield me voor dat ik alle rechten had om te weigeren en legde de koran in mijn schoot.

Ik wist dat als ik de koran zou interpreteren wat hij graag wilde, ik hem in zijn macht zou bevestigen. Want ik speelde zijn spel, volgens zijn spelregels.

Ik zag mezelf niet zo passief.

Ik zag mezelf juist als speler met mijn eigen regels.

Vrouwen moeten zichzelf zien als spelers.

Een speler heeft door wie de ander onderdrukt, uitsluit, en misbruikt, en wie onderdrukt, gemarginaliseerd en misbruikt wordt.

Ik geloof dat geen enkele vrouw wordt geboren als slachtoffer.

Ik geloof wel dat in elke vrouw een speler schuilt, een beslisser, misschien wel een leider.

Maar om haar identiteit en capaciteiten los te maken van vastgeroeste ideeën en een eenzijdige beeldvorming, moet zij zelf wel leiden.

Het Handvest van de Aarde behelst waarden voor een duurzaam beheer van de aarde en voor sociale rechtvaardigheid. De actieve participatie van vrouwen in alle aspecten van het leven, als gelijke partners, beslissers en leiders, is één van de basisregels ervan.

Het is een grote eer voor mij dat de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking hier zit, en mijn seculiere preek heeft weten te dulden.

Ik zou u graag willen vragen om bij het streven naar het behalen van de Millenniumdoelstelling gelijkheid tussen man en vrouw, u te doen inspireren door het Handvest van de Aarde. Laat er in 2015 de helft van de leiders en beslissers en beleidsmakers van de wereld vrouw zijn, om te beginnen in Nederland.

Dank u wel!